

Maakuntauudistus - yleisesittely

STM:n valmiusseminaari
26.5.2016
Finanssineuvos Teemu Eriksson

Työnjako kunnan, maakunnan ja valtion välillä

- **Kunnat** ovat paikallisen osallistumisen, demokratian, sivistyksen ja elinvoiman yhteisöjä, jotka hoitavat asukkaiden päättämiä itsehallintotehtäviä (yleinen toimiala) ja laissa säädettyjä paikallisia tehtäviä. Kunnat vastaavat jatkossakin nykyisen lainsäädännön periaatteiden mukaisesti työllisyyden hoidosta ja edistämisestä. Kunnalla on edelleen vastuu osaamisen ja sivistyksen sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä, liikunta-, kulttuuri- ja muista vapaa-ajan palveluista, nuorisotoimesta, paikallisesta elinkeinopolitiikasta, maankäytöstä, rakentamisesta ja kaupunkisuunnittelusta.
- **Maakunnat** vastaavat sosiaali- ja terveydenhuollosta, pelastustoimesta, ympäristöterveydenhuollosta, alueellisista kehittämistehtävistä ja elinkeinojen edistämisen tehtävistä, alueiden käytön ohjauksesta ja suunnittelusta sekä maakunnallisen identiteetin ja kulttuurin edistämisestä sekä maakunnalle lain perusteella annettavista muista alueellisista palveluista.

Työnjako kunnan, maakunnan ja valtion välillä

- **Valtio** vastaa oikeusvaltion ylläpitämisestä ja kehittämisestä, perusoikeuksien turvaamisesta ja arvioinnista sekä turvallisuustehtävistä samoin kuin kansainvälisistä ja valtakunnallisista tehtävistä ja yhdenvertaisuuden ja yleisen edun valvonnasta.
 - **Valtion** hallintotehtävissä on periaatteena valtakunnallinen toimivalta silloinkin, kun tehtävät edellyttävät alueellista tai paikallista läsnäoloa. Toisena periaatteena valtion hallintotehtävissä on valtakunnallisesti yhtenäisen toimintatavan ja ratkaisukäytännön soveltaminen.

Tehtäväsiirtojen iso kuva ja siirtojen vaikutus viranomaisrakenteeseen

- Maakunnille siirretään tehtäviä ELY-keskuksilta, TE-toimistoilta, aluehallintovirastoilta, maakuntien liitoilta ja kunnilta
- ELY-keskukset ja TE-toimistot lakkaavat 1.1.2019 lukien
 - ELY-keskusten tehtävät siirtyvät pääosin maakunnille ja jäävät osin valtiolle. Valtiolle jäävät tehtävät organisoidaan uudelleen.
 - TE-palvelut siirtyvät maakuntien järjestämisvastuulle. TE-palveluiden järjestämisessä hyödynnetään järjestäjä - tuottaja -mallia. Maakunnat pääsääntöisesti sopivat TE-palveluiden tuottamisesta laissa säädetyt kriteerit täyttävien kuntien, yksityisten tai kolmannen sektorin tuottajien kanssa.
- Kunnat voivat lakkauttaa maakuntien liitot 1.1.2019 lukien
 - Maakuntien liittojen lakisääteiset tehtävät siirtyvät kokonaisuudessaan maakunnille.
- Aluehallintovirastoista muodostetaan yksi valtakunnallisen toimivallan omaava viranomainen.
 - Osa AVI:n tehtävistä siirtyy maakunnille.
 - Ympäristövalvonta- ja luonnonsuojelutehtävät siirtyvät ELY-keskuksilta valtakunnalliselle aluehallintovirastolle.

Maakuntien tehtäväala 1/5

- 1) Sosiaali- ja terveydenhuolto
- 2) Sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ennaltaehkäisevät palvelut ja asiantuntijapalveluiden tuki kunnille, ennaltaehkäisevä päihdetyö, terveydensuojelu sekä alueellinen alkoholihallinto ja tupakkavalvonta.
 - Kunnilla on edelleen yleinen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävä.
- 3) Pelastustoimi
 - Pelastustoimen ja ensihoidon järjestäminen kuuluu viidelle yliopistosairaalaa ylläpitävälle maakunnalle sote-järjestämislaisissa säädettävin maakuntien yhteistyöalueittain. Maakunnat hoitavat pelastustoimeen kuuluvia tehtäviä ja rahoittavat järjestämistä.
- 4) Ympäristöterveydenhuolto ja elintarvikevalvonta, eläinten terveys ja hyvinvointi ja sen valvonta.
 - Tehtävän hoitamiseen riittävät voimavarat omaava kunta voi kuitenkin sopia maakunnan kanssa järjestämisvastuun siirtämisestä tältä osin kunnalle.

Maakuntien tehtäväala 2/5

- 5) Aluekehittäminen ja sen rahoitus.
 - Maakunta on jatkossa maakuntaliiton sijasta laissa tarkoitettu yleinen aluekehitysviranomainen.
- 6) Alueellisten yhteispalveluiden järjestäminen ja kehittäminen.
 - Sisältää yhteispalvelusta annettujen säännösten mukaisen yhteispalvelun lisäksi huolehtimisen yhden palvelukanavan digitaaliseen asiointiin toteuttamisesta sekä yhteisien palveluiden järjestämisen ja tuottamisen kuntien kanssa silloin, kun maakunnalla ja kunnalla lain mukaan voi olla yhteisiä palveluita.
 - Tehtävä sisältää myös tilojen ja muiden puitteiden ja tukipalvelun antaminen sopimusperusteisesti valtion viranomaisten alueellisille toimipisteille sikäli kun tätä ei voida toteuttaa aluehallintoviraston puitteissa.
- 7) Alueiden käytön ja rakentamisen ohjaus sekä kulttuuriympäristön hoito.
- 8) Alueellinen maakunnan liikennejärjestelmäsuunnittelu
 - Nykyiset ELY-keskusten ja maakuntien liittojen tehtävät.
- 9) Joukkoliikenteen alueellinen suunnittelu ja järjestäminen sekä liikenteen ja yksityisteiden valtionavustustehtävät
 - Nykyiset ELY-keskusten ja maakuntien liittojen tehtävät; kunnat hoitavat jatkossakin joukkoliikennelaissa niille säädetyt joukkoliikennetehtävät.

Maakuntien tehtäväala 3/5

- 10) Maakunnallisen identiteetin, elinvoiman ja kulttuurin sekä hyvinvoinnin ja liikunnan edistäminen
- 11) Elinkeinoelämän ja elinkeinojen sekä innovaatioympäristön kehittäminen ja rahoittaminen sekä siihen liittyvät yritys- ja neuvontapalvelut.
 - Nykyiset ELY-keskusten ja maakuntien liittojen tehtävät.
- 12) Maaseudun kehittäminen sekä maa- ja elintarviketalouden, maaseutuelinkeinojen ja maatilatalouden sekä kala- ja riistatalouden edistäminen ja rahoittaminen, viljelijätukitehtävät sekä näihin liittyvät palvelut.
- 13) Maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspalveluiden järjestäminen ja lomituksen paikallisviranomaistehtävät.
- 14) Kasvintuotannon ja -terveyden valvonta

Maakuntien tehtäväala 4/5

- 15) Työ- ja elinkeinopalveluiden järjestäminen ja kotoutumisen edistäminen
 - TE-palveluissa palvelutuotantoa voidaan lailla tai laissa säädettyjen kriteerien täytyessä sopimuksella osoittaa riittävät voimavarat omaavalle kunnalle (kaupunki) sekä yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoille.
- 16) Erikseen säädettävät vesihuollon edistämisen ja suunnittelun, vesivarojen käytön ja hoidon sekä tulvariskien hallinnan tehtävät ja alueelliset luonnonvaratehtävät sekä huolehtiminen ympäristö-, vesihuolto- ja vesistötöiden toteuttamisesta samoin kuin vesien- ja merenhoidon tehtävistä
- 17) Ympäristöä koskevan tiedon tuottaminen ja jakaminen sekä ympäristötietouden parantaminen.
- 18) Yhteiskunnan turvallisuusstrategiaan kuuluva alueellinen varautuminen ja sen tukeminen ja yhteensovitus maakunnan tehtäviin kuuluvissa asioissa.

Maakuntien tehtäväala 5/5

- 19) Rakennusvalvonta niissä maakunnissa, joissa kunnat ovat yhteisellä sopimuksella päättäneet siirtää rakennusvalvonnan järjestämisen maakunnalle ja osoittaneet sille rahoituksen.
- 20) Maakunnan kaikkien kuntien kanssa yhteisellä sopimuksella maakunnan hoidettavaksi kuntien osoittamat, maakunnan tehtäväalaan liittyvät tehtävät, joiden hoitamiseen kunnat ovat samalla osoittaneet rahoituksen.
- 21) Muut maakuntien liittojen lain perusteella nykyisin hoitamat tehtävät.
 - Maakunnat voivat edelleen kehittää näiden tehtävien hoitoa ja yhteistyötä niissä.
- 22) Maakunnan tehtäviin liittyvien kansainvälisten asioiden ja yhteyksien hoitaminen (vastaa nykyistä maakuntien liittojen tehtävää).

Linjauksia maakuntien työnjaosta

- Tehtävät järjestetään maakuntahallinnossa mahdollisimman kustannustehokkaalla tavalla hyödyntämällä soveltuvin osin selvityshenkilö, ministeri Lauri Tarastin selvityksessä esitettyjä ehdotuksia hoitamalla osaa hallintotehtävistä yhtä maakuntaa laajemmalla alueella tai valtakunnallisesti yhteen maakuntaan keskitettynä.
- Nykyisiä tehtävien hoidon ja asiantuntemuksen kokoamisia jatketaan tehtävien siirtyessä maakunnille. Rakennerahastoja, elinkeinoasioita ja yritystukia koskeva todellinen päätösvalta ja vastuu maakunnan kehittämisestä ovat kuitenkin jokaisella maakunnalla. Maakunnat voivat niiden toiminnan käynnistyttyä jatkossa sopia koottujen tehtävien hoidon kehittämisestä edelleen.
- Uudelleenjärjestelyissä minimoidaan henkilöstön siirtyminen paikkakunnalta toiselle.

Aluehallintovirastojen uudistaminen 1/2

- Nykyisestä kuudesta aluehallintovirastosta muodostetaan yksi valtakunnallisen toimivallan omaava viranomainen, joka toimii alueellisissa yksiköissä / toimipisteissä.
 - Uudistettu valtakunnallisen toimivallan aluehallintovirasto on edelleen monialainen viranomainen, joka toimii alueilla.
 - Uudistuksessa henkilöstöä ei keskitetä yhteen toimipaikkaan.
- Päällekkäisyydet valtakunnallisen aluehallintoviraston ja keskushallinnon virastojen kanssa puretaan.
 - Tarkastelu suhteessa Valvira, Evira, Tukes, KKV?
- Aluehallintovirastoille kuuluvien sekä maakuntien ja kuntien laillisuusvalvontaa kehitetään jatkovalmistelussa sisällöllisesti edelleen.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnan kehittämisessä huolehditaan siitä, että julkinen ja yksityinen tuotanto ovat yhtäläisten periaatteiden ja yhtäläisen valvonnan kohteena.

Aluehallintovirastojen uudistaminen 2/2

- Tavoitteena aluehallintovirastojen uudistamisessa on valtakunnallisen toimivallan ohella löytää sellaiset ratkaisut, jotka parhaiten edistävät digitalisaatiota ja sen hyödyntämistä.
- Yhteiskunnan turvallisuusstrategian toteuttamisen ja häiriö- ja poikkeustilanteisiin varautumiseen koordinaatiota uudistetaan ja parannetaan alueellisella tasolla mahdollisimman selkeäksi, nykyisiä vaatimuksia vastaavaksi järjestelmäksi. Maakuntien roolin ohella tulee selvittää, vastaavatko nykyiset viranomaisten toimivaltuudet nopeasti kehittyviin ja monitahoisiin vakaviin häiriötilanteisiin.

Aluehallintoviraston muuttuvat tehtävät

Nykyisistä aluehallintovirastojen tehtävistä siirtyy maakunnille:

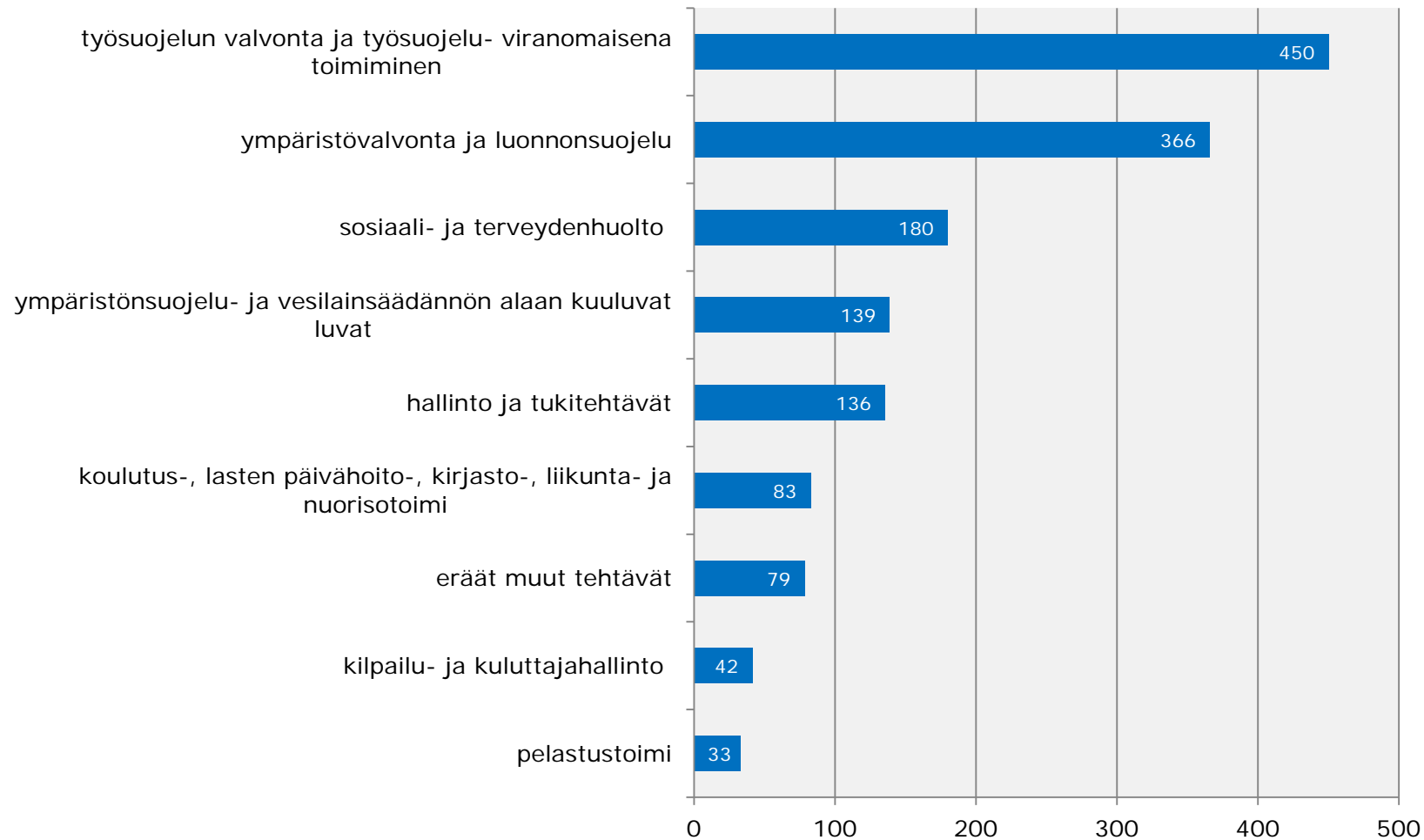
- 1) Alueellinen alkoholihallinto (n. 52 htv)
- 2) AVI:n tehtävät ympäristöterveydenhuollossa ja elintarvikevalvonnassa, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin tehtävissä ja sen valvonnassa (MMM:n hallinnonalan tehtävät AVI:ssa n. 57 htv)

Uudelle valtakunnalliselle aluehallintovirastolle siirtyy ELY-keskuksista:

- 1) Ympäristövalvonta ja luonnonsuojelu (yht. n. 366 htv?)
 - Ympäristönsuojelu n. 218 htv
 - Luonnonsuojelu n. 114 htv
 - Vesilain valvonta n. 34 htv

Lisäksi valtakunnallisen aluehallintoviraston ja keskushallinnon virastojen päällekkäisyydet puretaan, mikä myös aiheuttaa tehtävämuutoksia.

Aluehallintoviraston muuttuvat tehtävät

Uudistuksen jatkovalmistelu

- Maakuntien toimintaa, taloutta ja hallintoa koskevat yleissäännökset sisällytetään jatkovalmisteltavaan maakuntalakiin. Tässä valmistelussa valmistellaan demokratiaa ja päätöksentekoa sekä maakuntahallinnon rakennetta ja organisaatiota koskevat asiat. Hallitus päättää niistä linjatessaan hallituksen esityksen sisällön.
- Valtiovarainministeriö asettaa aluehallintouudistuksen jatkovalmistelua varten projektiryhmän ja muun tarvittavan valmisteluorganisaation.
- Päävastuu tarvittavista lainsäädäntömuutoksista kuuluu ministeriöille, joiden on aloitettava valmistelu välittömästi.
- Valmistelun pohjana käytetään selvityshenkilö, ministeri Lauri Tarastin raportin yksityiskohtaisia tehtäväsiirtoja koskevia ehdotuksia siltä osin kuin hallitus ei ole linjannut toisin tai maakuntalain valmistelussa ei asiaa arvioida toisella tapaa.

Uudistuksen jatkovalmistelu

- Tavoitteena on, että hallituksen esitysluonnos tehtäväsiirtojen toteuttamisesta erityislainsäädännössä, rahoituksen osoittamisesta maakuntahallinnon muiden kuin sote-tehtävien hoitamiseen ja ehdotukset aluehallintoviraston toiminnan kehittämisestä ja valtakunnallisesta toimivallasta sekä ehdotukset ympäristöhallinnon tehtävien järjestämisestä olisivat valmiina vuoden 2016 lopulla.
- Hallitus pyrkii antamaan esitykset maakuntien ja kuntien laillisuusvalvonnan ja sen ohjauksen sisältöä koskevaksi lainsäädännöksi vuoden 2017 aikana.

Asetettavat valmisteluryhmät / luonnos

Maakuntauudistuksen projektiryhmä, jolle valmisteluryhmiksi:

- 1) Toimialakohtaisten tehtävien maakunnille siirron valmistelua koordinoiva ja ohjaava ryhmä (maakuntahallinnon tehtäväsiirrot -valmisteluryhmä)
 - Ryhmän alatyöryhmänä toimii säädösvalmisteluryhmä, jonka tehtävänä on koordinoida siirrettäviä tehtäviä koskevaa substanssilainsäädännön valmistelua.
- 2) Ohjaus- ja rahoitusjärjestelmää sekä uudistuksen edellyttämiä rahoitusjärjestelyjä valmisteleva ryhmä (maakuntahallinnon ohjauksen ja rahoituksen valmisteluryhmä)
- 3) Valtiolta siirtyvän henkilöstön asemaa ja työhyvinvoinnin turvaamista muutostilanteessa valmisteleva valmisteluryhmä (henkilöstösiirrot valtiolta – valmisteluryhmä)
- 4) Maakuntien tiedonhallintaa ja yhteisiä tietojärjestelmiä ja digitalisaatiota valmisteleva ryhmä (Maakuntadigi -valmisteluryhmä)

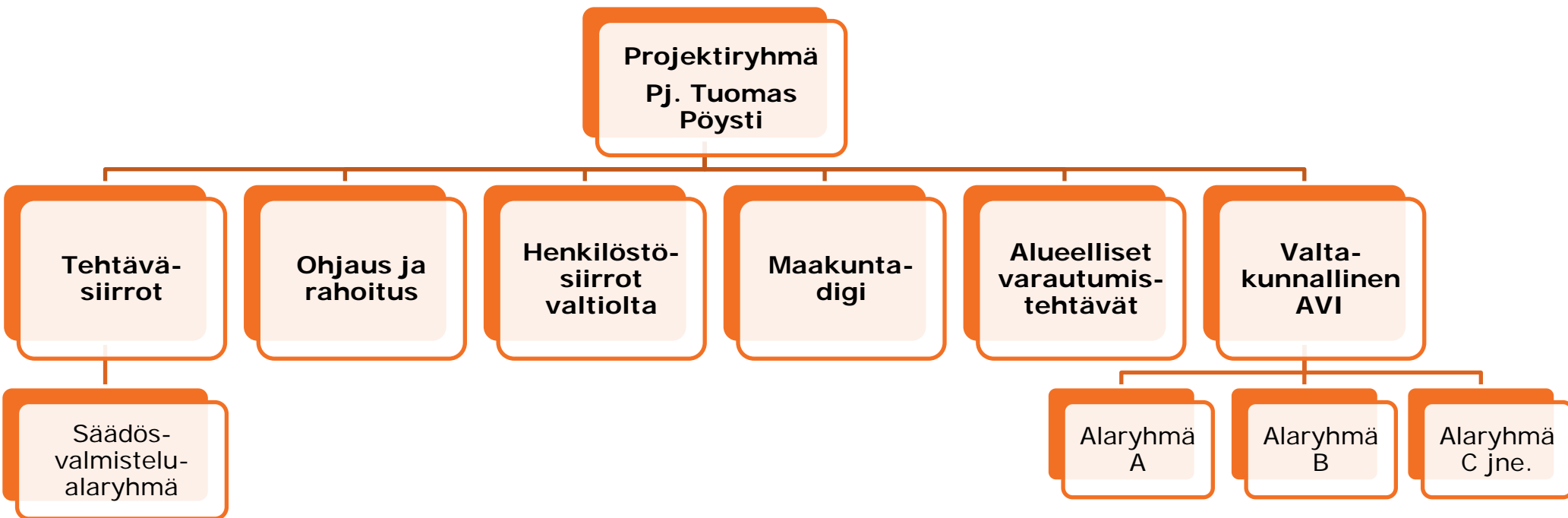
Asetettavat valmisteluryhmät / luonnos

- 5) Valmius- ja varautumistehtävien organisointia valmisteleva valmisteluryhmä (alueellisten varautumistehtävien valmisteluryhmä)
- 6) Aluehallintovirastojen uudistamista valmisteleva ryhmä (valtakunnallisen aluehallintoviraston valmisteluryhmä)
 - Ryhmälle asetetaan alatyöryhmiä

Lisäksi jo asetetun sote- ja itsehallintoalueuudistuksen omaisuusjärjestelyt –ryhmän toimeksiantoa täydennetään huomioiden maakuntauudistuksen edellyttämät valmistelutehtävät.

Asetettavat valmisteluryhmät / luonnos

Lisätiedot alueuudistus.fi

